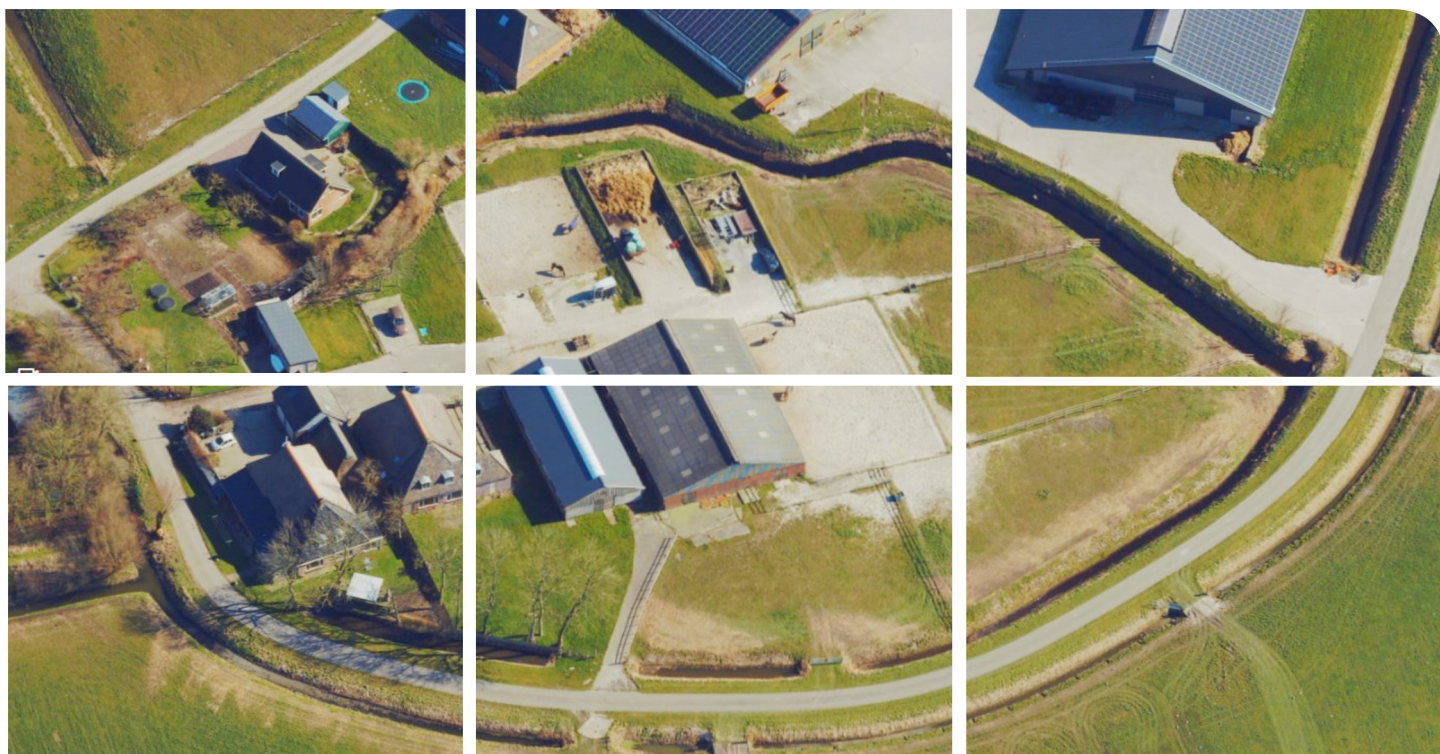

LANDSCHAPPELIJKE EN CULTUURHISTORISCHE VOORWAARDEN INPASSING FELLINGSWEI WETSENS

inclusief uitwerking en ontwerp

GEMEENTE
NOORD
EAST FRYSLÂN

WETSENS

DE TERP EN HAAR HISTORIE

De terp van Wetsens (Dongeradeel) is één van de oudste van Noord Oost Friesland. Met een middenlijn van 300 meter was de hoogte ongeveer 6 meter. Wat na de afgraving eind van de 19e eeuw resteerde is een ringsloot met een kerk op de terprestant.

Er zijn vondsten uit de Romeinse tijd en uit de 14e eeuw wat wijst op doorlopende bewoning. Een oorkonde uit 1347 beschrijft dat te 'Wytense' een kapel gewijd is aan sint Vitus. Rond de terp ontstond het dorp Wetsens en er waren rond het midden van de 18e eeuw negen stemdragende boerderijen. Op het hoogtepunt in 1890 waren er 122 inwoners in 29 huizen. Vandaag de dag wonen er in het dorp amper 50 personen.

De terp ligt in het Terpenlandschap, een deel van het Noordelijke Kleigebied. Het is een kenmerkend landschap met grote openheid. Dorpen, terpen en boerderijen vormen groene eilanden in een verder leeg landschap. De terpen worden geflankeerd door boerderijen en woonbebouwing. Deze zijn bij veel terpen radiaal gerangschikt. Als de terpen zijn afgegraven resteert deze ordening. Stonden de boerderijen eerst met het voorhuis naar de terp, latere toevoegingen aan de terpen zijn veelal omgedraaid. Het voorhuis is op de open ruimte gericht.

Zo ook Wetsens. De oudere boerderijen staan met het voorhuis naar de terp, de nieuwere staan naar het land. De Fellingawei maakt feitelijk geen onderdeel uit van de terp uit en liep vanaf de terp naar de akkers. Met name in de Dongeradelen werden de akkers met het begrip 'fellingen' of 'valgen' aangeduid, nog voortlevend in veldnamen, maar ook bijvoorbeeld in de Fellingsweg.

Aan de rand van de terp, daar waar de Fellingawei de ringweg raakt, zien we tot het begin van de jaren zestig kleinschalige woonbebouwing en misschien wel wat kleine boerderijen.

Vanaf de jaren zeventig verdwijnt veel van de kleinschalige bebouwing en worden de boerderijen verder uitgebreid.

Door deze ligging liggen de achterzijdes van de nieuwere boerderijen naar de ringweg wat hen dus beperkt in uitbreidingsmogelijkheden. Deze komen dan namelijk veelal in de voet van de terp en dus op archeologisch waardevolle gronden. Oude erven op de terp kunnen door hun gerichtheid fors uitbreiden vanuit de radiale structuur. Dat is bij Wetsens dus ook gebeurd.

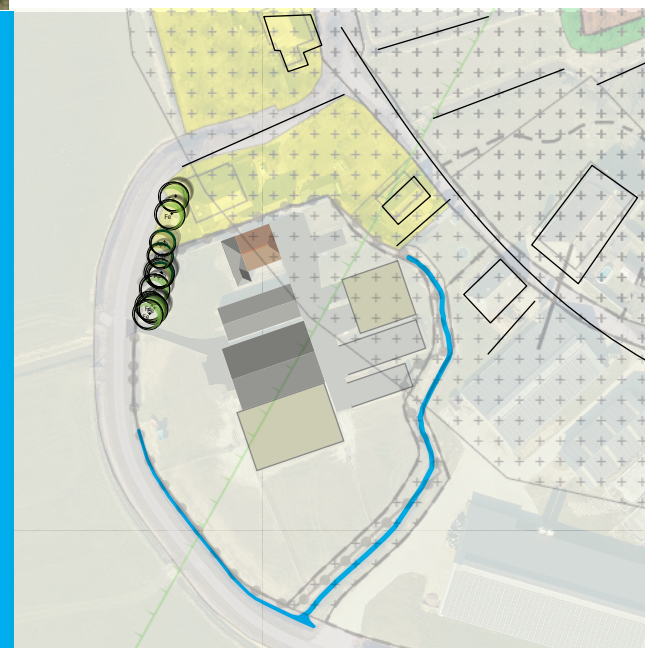
De akkerlanden werden apart voorzien van water en één van deze watervoerende slootjes liep vanaf de terprand naar de valge. Deze sloot loopt achter het onderhavige erf en is deel van de historische structuur. Die is door grootschalige uitbreiding van een ouder erf op het zuidelijke deel van de terp behoorlijk op de kop gegaan.

Het onderhavige erf maakt dus feitelijk geen deel uit van de terp maar is door de nabijheid toch wezenlijk voor het beeld en de beleving van deze cultuurhistorische entiteit.

Inpassing van nieuwe functies zal dus zorgvuldig moeten gebeuren, ook omdat vanaf het hoogste punt en vanuit het veld redelijk zicht is op de lokatie.

Om die reden is dit inpassingsplan opgesteld. Het geeft richting aan de nieuwe functie en doet aanbevelingen voor de erfinrichting, het materiaalgebruik en de schikking van de verschillende delen. Daarbij geldt in het algemeen een conserverende vormgeving. Er hoeft geen sprake te zijn van historiserend ontwerp maar eerder een ingetogen en bij de terp passende vormgeving, maatvoering en materialisering.

Daarnaast kunnen door toevoegingen oude structuren weer geaccentueerd worden en kan het ontwerp helpen om de terp en de relatie met het omliggende landschap te herstellen. Daarbij kan mede zorg gedragen worden voor de inpassing van de nieuwe, maar tot nu toe niet volledig juist ingepaste, toevoegingen aan de terprand.

VOORWAARDEN

AANZET VOOR ONTWERP

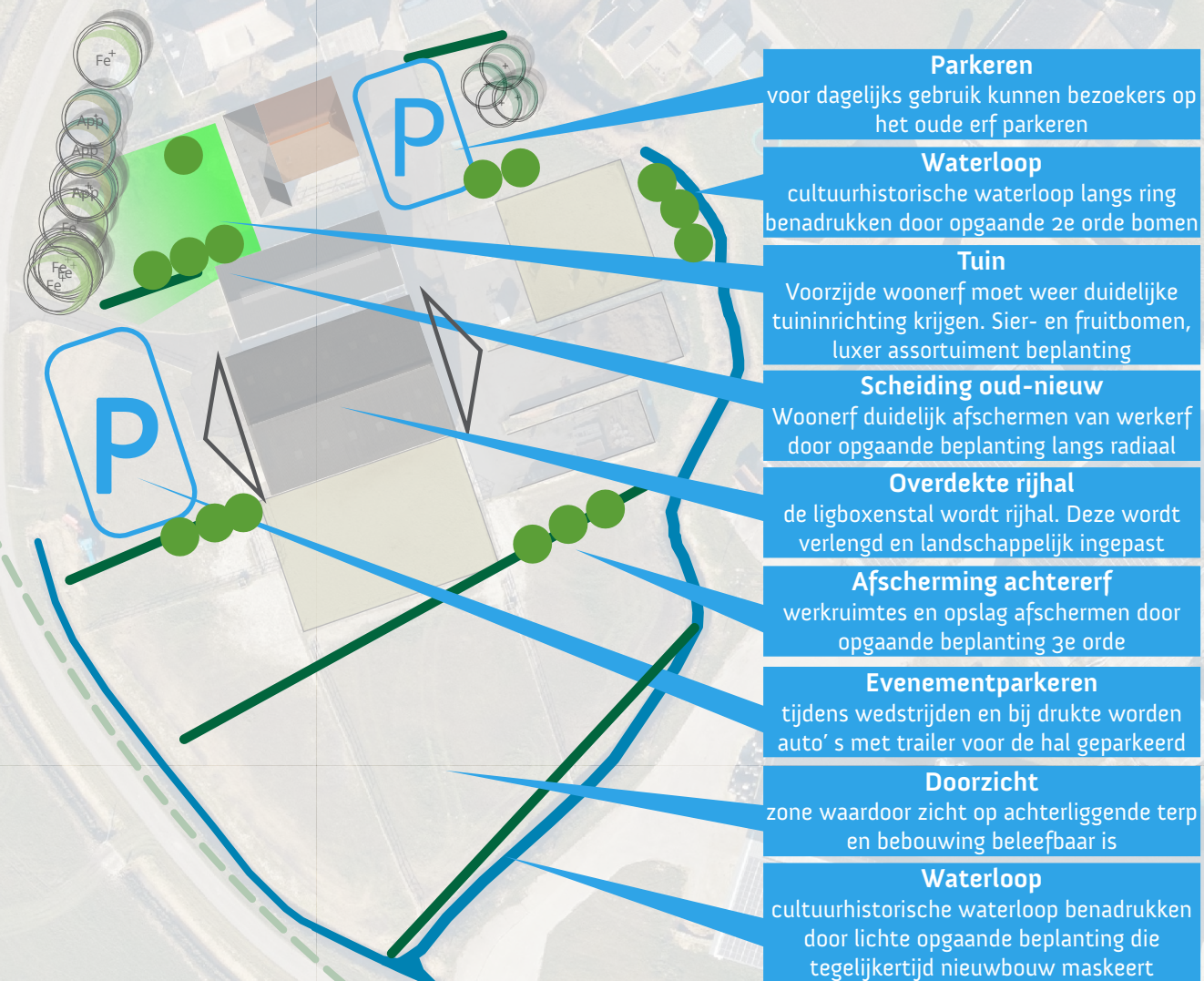
Een nieuwe functie in een cultuurhistorische setting vereist maatwerk. Door slim in te richten en gebruik te maken van de omgeving en de reeds bestaande elementen kan de nieuwe functie naadloos aansluiten bij de waardevolle omliggende structuren.

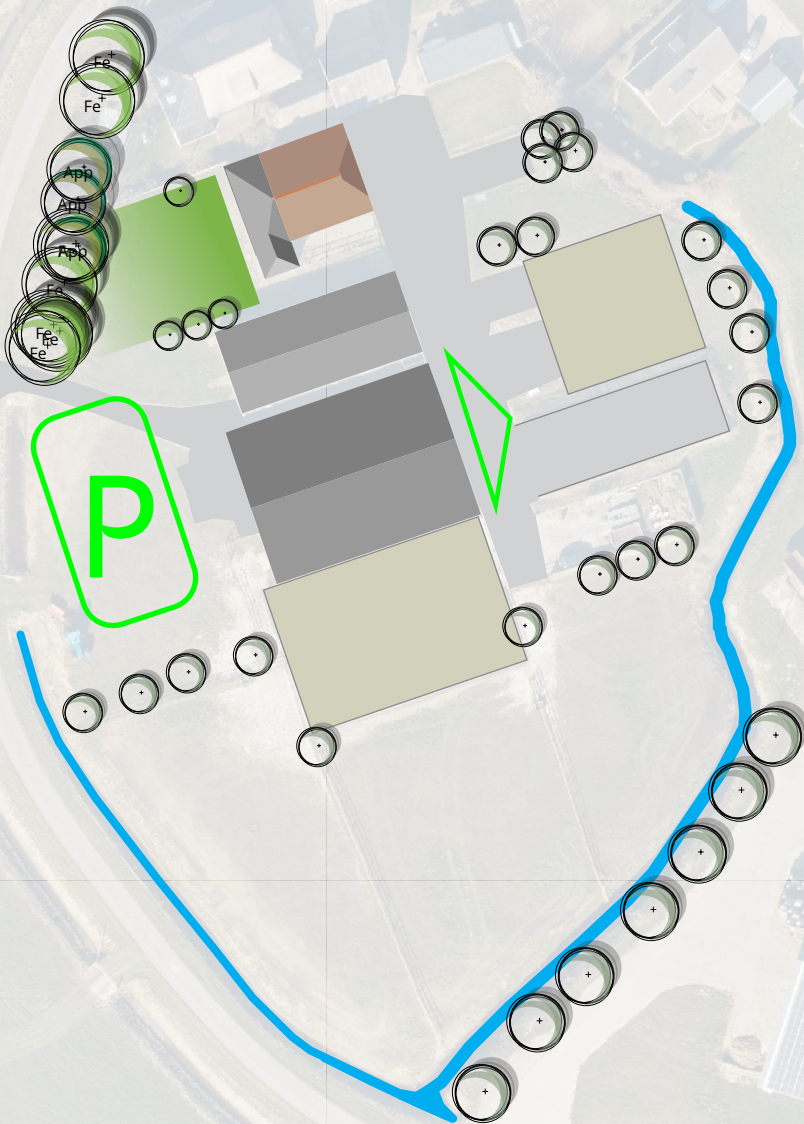
Het erf aan de Fellingwei 4 is feitelijk geen onderdeel van de terp. Tegelijkertijd ligt het zo dicht tegen de terp aan dat het ruimtelijk van belang is voor het beeld van de terp in haar geheel. In het ontwerp zullen dus de kenmerken van de terp worden doorgezet. Belangrijkste kenmerk is de radiale structuur, dit kan worden versterkt door zichtlijnen, beplantingsstructuren en positionering van bouwwerken. Daarnaast zal terughoudendheid moeten worden betracht bij toevoeging van nieuwe elementen. Deze moeten zich voegen in het beeld. Het gebruik van moderne materialen zoals damwand, plastic en staal dient beperkt te zijn. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de voorzijde van het erf. De huidige inrichting is nu te sober en strookt niet met de traditionele wijze van inrichten. De voortuin van boerderijen was meestentijds meer een siertuin met een rijk assortiment van aanplant. Het achtererf, waar

de meeste werkzaamheden worden uitgevoerd en diens-
tengevolge meer “rommelig” overkomt, wordt zo mogelijk
onttrokken aan het beeld vanuit de openbare ruimte.
Het erf zelf kent een duidelijke scheiding tussen het oude,
originele erf en de meer nieuwe toevoegingen. Deze
scheiding kan meer benadrukt worden waarmee de oude
plaats weer in ere wordt hersteld.

Naast de vormgevingsprincipes zijn er vanuit de initi-
atiefnemers ook wensen voor de inrichting. Zo willen zij de
grote stal verlengen en zal er ruimte gezocht moeten
worden voor het opstellen van auto's en trailers tijdens wed-
strijddagen.

Alle eisen en voorwaarden zijn hieronder weergegeven.

UITWERKING

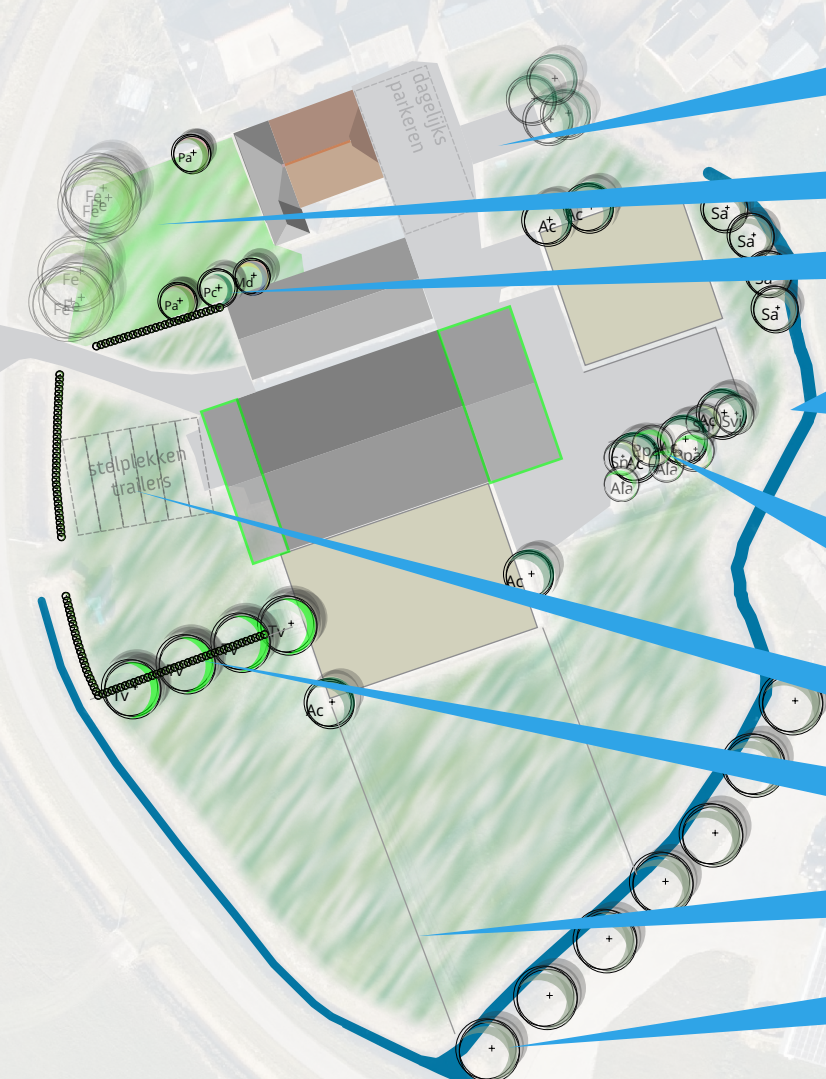
KEUZEN EN ONTWERP

De ontwikkeling van de boerderij naar een manege heeft een impact maar zal door een goed ontwerp een meerwaarde vormen voor Wetsens en de omgeving. Daarbij worden keuzes gedaan maar levert het ook wat op. Samen met de landschapsarchitect van de gemeente is een ontwerp opgesteld die een duurzame toekomst voor het erf en de omgeving oplevert.

De keuze voor verlenging van de nieuwe rijhal wordt door twee aspecten bepaald: de hoeveelheid ruimte voor parkeren en stedenbouwkundige keuzes. Beide pleiten voor uitbreiding naar de terp. Dit blijft precies buiten het archeologisch bezwaarde gebied. Hiermee worden de stelplekken voor trailers aan de voorzijde gebpositioneerd. Toerit tijdens evenementgeschiedt dus aan de voorzijde van het erf.

Voor de beplanting wordt gebruik gemaakt van inheemse soorten. De meest zuidelijke silo zal plaats maken voor een bosschage met gemengd bosplantsoen met boomvormers (esdoorn of krulwilg). De begeleiding van de waterpartij middels knotwilgen aan de terprand wordt samen met achterbuurman bepaald om het doorzicht zo mogelijk te behouden.

Kers
Prunus avium	Veldesdoorn
Acer campestre	Linde
Tilia vulgaris	Vogelkers
Prunus padus
Appel
Malus domestica	Schietwilg
Salix alba	Boswilg
Salix caprea	Krent
Amelanchier lamarckii
Peer
Pyrus communis	Knotwilg
Salix alba (knot)	Katwilg
Salix viminalis	Gewone vlier
Sambucus nigra

- Parkeren**
voor dagelijks gebruik kunnen bezoekers op het oude erf parkeren
- Tuin als voorkant**
voorste deel van erf voor woning wordt zorgvuldig als tuin ingericht
- Erfscheiding**
Oud en nieuw er scheiden middels fruitbomen
- Waterloop**
In overleg met achterbuurman plkaatsen van knotwilg. Doorzicht so mogelijk sparen
- Afscherming werkerf**
Aanbrengen beplanting rond werkerf; wilg/esdoorn als opgaande laag, voor verdichting bosplantsoen als heesters
- Trailerparkeren op weide**
Bij evenementen/wedstrijden zullen auto's en trailers voor de rijhal worden geplaatst
- Terpradiaal**
Inpassing nieuwbouw en scheiding voorerf en weides met heg (1m) en lindes op terpradiaal
- Houten hekwerk**
Hekken van ongeverfd hout, geen linten. Weides zo mogelijk kruidenrijk
- Afscherming achtererf**
bestaande beplanting van naastgelegen erf dient als scherm

Veldesdoorn
Houten omheiningen

Krulwilg

Fruitboom en erfscheiding

Trailers op weide bij evenementen

BEELDKWALITEIT

Lindes met heg als erfscheiding

Bosplantsoen als afscherming werkerf

GEMEENTE
NOORD
EAST FRYSLÂN

Klassiek voorerf; gras en enkele fruitbomen (1943)